

Zitting 1979–1980

16 046

Instelling van een raad voor het emancipatiebeleid (Wet op de Emancipatieraad)

Nr. 6

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 10 juni 1980

De vaste Commissie voor het Emancipatiebeleid¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsontwerp heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

Algemeen

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden in het algemeen instemmen met het ingediende wetsontwerp.

Deze leden betreurden het echter dat dit wetsontwerp niet op een zodanig tijdstip aan de Kamer is aangeboden dat het nieuw in te stellen adviesorgaan onmiddellijk na het beëindigen door de Emancipatiecommissie (EK) van haar adviserende taak deze had kunnen overnemen. Zij drongen aan op een zo spoedig mogelijke behandeling in de openbare vergadering van de Kamer ten einde een verantwoorde voortzetting van de advisering aan de Regering over het emancipatiebeleid te garanderen.

Graag wilden de leden van de fractie van de P.v.d.A. gebruik maken van deze gelegenheid om hun opvatting over emancipatiebeleid kenbaar te maken.

Emancipatiebeleid kan nooit losstaan van het totale beleid dat een kabinet voert. Op alle terreinen dient het emancipatoire beleid te worden vastgelegd in concrete voorstellen, waarover regelmatig rapport wordt uitgebracht aan de coördinerende emancipatie-bewindsvrouw, zo meenden deze leden. Deze wordt hierdoor in staat gesteld voortgangscntrole uit te oefenen en kan sturend en stimulerend optreden. Alle bewindslieden zullen moeten beseffen dat de ontwikkeling op emancipatiegebied het maatschappelijk bestel grondig zal wijzigen. In dit kader past naar de mening van deze leden een regeringsadviesorgaan dat kan functioneren, zoals zij hierna in de artikelgewijze behandeling zouden aangeven.

De leden van de C.D.A.-fractie waren ingenomen met de indeling van het onderhavige ontwerp en met het als bijlage opgenomen advies van de Emancipatiecommissie (EK). De voorbereidende arbeid in de loop der jaren verricht door de EK is van grote betekenis geweest voor het uiteindelijk realiseren van een permanent adviesorgaan voor de overheid zoals het ontwerp beoogt. Het rapport van de EK zagen deze leden als de neerslag van de ervaringen door de commissie tijdens haar functioneren opgedaan en als een waardevolle hoeksteen voor de structuur en het functioneren van haar op-

¹ Samenstelling: Haas-Berger (PvdA), Kappeyne van de Coppello (VVD), Epema-Brugman (PvdA), voorzitter, G. M. P. Cornelissen (CDA), Aarts (CDA), Langedijk-de Jong (PvdA), Ginjaar-Maas (VVD), Evenhuis (VVD), Worrell (PvdA), Beinema (CDA), Van den Broek (CDA), Evenhuis-van Essen (CDA), Schaapman (PvdA), Müller-van Ast (PvdA), Beckers-de Bruijn (PPR), Nijpels (VVD), Nijhof (DS'70), ondervoorzitter, Korte-van Hemel (CDA), Van Rooijen (CDA), Wuthrich-van der Vlist (PvdA), Bischoff van Heemskerck (D'66).

volger, de Emancipatieraad (ER). De leden van de C.D.A.-fractie hadden met instemming geconstateerd dat de Regering dit advies als leidraad had genomen. Zij zouden op de punten waar de Regering ervan afweek nader terugkomen.

Genoemde leden verwachtten dat de ER in zijn taakvervulling even actief en vruchtbaar zal blijken te zijn als de nu op te heffen EK en dat hij zal kunnen rekenen op een royale medewerking van de overheid op het terrein waarop hij werkzaam zal zijn.

De leden, behorende tot de fractie van de V.V.D. hadden met grote belangstelling kennis genomen van dit wetsontwerp, mede omdat het lang op zich had laten wachten en zij met bezorgdheid de ontwikkelingen binnen de EK hadden gadegeslagen. Genoemde leden betreurden het, dat het niet mogelijk was dit wetsontwerp tot wet te verheffen voordat de bij Koninklijk besluit bepaalde termijn met betrekking tot de instelling van de EK was verlopen. De overgangsregeling die de Regering heeft getroffen achtten deze leden een noodoplossing. Zij moesten helaas constateren dat een duidelijke vertraging zal optreden in de advisering over het emancipatiebeleid.

De leden van de fractie van D'66 waren van mening dat er een onafhankelijke Emancipatieraad moet komen. De Emancipatieraad moet naast de punten door de Regering genoemd, ook signaleren van de verschillen zitten in de formulering en uitvoering van het beleid. Het is bij voorbeeld van belang dat de raad adviseert over de (anti)-emancipatorische effecten van toekomstige bezuinigingsmaatregelen binnen de overheid of bepaalde maatregelen op de arbeidsmarkt, zo meenden deze leden.

Zij betreurden het ten zeerste dat het wetsontwerp tot instelling van de ER zo laat is ingediend, temeer daar sinds augustus 1979 een duidelijk gat is gevallen in de advisering. De fractie van D'66 zal alles doen wat in haar vermogen ligt om de parlementaire behandeling te bespoedigen. De formatieplaatsen ten behoeve van het secretariaat van de ER dienen overigens ook spoedig te worden vastgesteld, zo vonden de leden van de fractie van D'66.

Het lid van de DS'70-fractie had met waardering kennis genomen van de inhoud van het wetsontwerp. Hij achtte de instelling van een Emancipatieraad zeer waardevol, zeker aangezien een niet-ambtelijke inbreng bij het emancipatiebeleid een betere aansluiting bij maatschappelijke opvattingen en gebeurtenissen kan bewerken. De emancipatie is nog in volle gang en een permanente adviescommissie ter zake is geen sinecure, zo oordeelde dit lid. Na de Emancipatiecommissie is er dan ook zeker behoefte aan deze Emancipatieraad.

Wenselijkheid adviesorgaan

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden zich afgevraagd of er behoefte bestaat aan nog een extern adviesorgaan voor de Regering in de vorm van een raad. Daarbij dachten zij aan de kritiek van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), zoals geformuleerd in haar rapport «Externe adviesorganen van de Centrale Overheid», waarin zij zich grotendeels konden vinden. Overwegingen van praktische aard deden hen besluiten het voorliggende wetsontwerp te volgen, in die zin dat zij het probleem van het steeds groeiende aantal adviesraden en hun plaats in ons staatsbestel te zijner tijd ten principale aan de orde zullen stellen.

De leden, behorende tot de fractie van de V.V.D. konden zich in grote trekken vinden in de door de Regering gehanteerde argumenten voor een wettelijke regeling van de Emancipatieraad. Aangezien het emancipatiebeleid geacht mag worden een stimuleringsbeleid te zijn, kan van de nieuwe raad een grote kracht uitgaan om dat beleid inhoud en gestalte te geven. Of de Emancipatieraad eveneens in staat zal zijn om op evenwichtige wijze contact te houden met maatschappelijke groeperingen om de daar ontwikkelde ideeën

en wensen te registreren en te bespreken, zou naar het oordeel van de aan het woord zijnde leden afhangen van de tijd die deze organisaties aan de advisering zullen besteden. Deze leden vroegen zich daarom af of de ER voldoende in staat zou zijn als stimulans voor maatschappelijke discussie en meningsvorming te fungeren. Hoewel emancipatie de laatste jaren wat meer in de belangstelling is komen te staan, lijkt het erop dat slechts vrouwenorganisaties en vrouwenbewegingen zich intensief bezighouden met dit proces van verandering en groei. Het ziet er naar uit, zo vervolgden de leden van de V.V.D.-fractie, dat andere maatschappelijke organisaties vaak te weinig bereidheid vertonen om daadwerkelijk te streven naar die veranderingen in de samenleving, die nodig zijn om een gelijkwaardige positie van zowel de vrouw als de man in onze samenleving mogelijk te maken.

De voornoemde leden achtten een bredere maatschappelijke discussie over de wijze, waarop die veranderingen in onze samenleving tot stand gebracht zouden moeten worden, noodzakelijk. Zij vroegen zich daarom af of de Emancipatieraad wel dat platform voor discussie kon vormen gezien het beperkte aantal personen, dat in de Emancipatieraad zitting zal nemen. Wil het emancipatiebeleid als stimuleringsbeleid werkelijk resultaat boeken dan zal dat beleid gedragen moeten worden door meer groepen in de samenleving dan alleen de vrouwenorganisaties.

De voornoemde leden hadden nog geen uitgewerkt voorstel voor de opzet van zo'n platform, maar zij vroegen de Regering na te denken over voornoemde problematiek. Emancipatie betekent ten slotte méér dan het mogelijk maken van gelijke kansen voor iedereen.

Het lid van de G.P.V.-fractie was niet overtuigd van de noodzaak van het instellen van een Emancipatieraad. Aangezien deze fractie substantiële bezwaren had tegen de ongenueanceerde formuleringen van de door de Regering opgesomde hoofddoelstellingen van het emancipatiebeleid (blz. 9, memorie van toelichting) had zij ook weinig behoefte aan de instelling van een raad, die dit aldus geformuleerde beleid zou moeten helpen ontwikkelen en realiseren.

Deze fractie had met instemming kennis genomen van de bezorgdheid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over het groeiend aantal adviesorganen van de centrale overheid. Voor deze bezorgdheid is niet alleen uit een oogpunt van beleid maar ook uit financieel oogpunt alle aanleiding. Wat zullen de jaarlijkse kosten bij benadering zijn? Wat is het oordeel van de Regering over de door de Emancipatiekommissie gewenste samenstelling van het bureau (blz. 29)? Is zij niet van mening, dat hier sprake is van een onevenredig groot beslag op middelen voor een adviesfunctie voor één facet van het overheidsbeleid? Zal een dergelijk beslag uiteindelijk niet ten koste gaan van andere voorzieningen?

Het was de G.P.V.-fractie opgevallen dat in het advies van de Emancipatiekommissie sterk wordt gepleit voor een onafhankelijke positie van de raad. Daaruit vloeit volgens de Emancipatiekommissie voort, dat de raad het niet tot zijn taak zal rekenen allerlei maatschappelijke deelbelangen tegen elkaar af te wegen. Hij zal de in de maatschappij levende wensen voor een emancipatiegericht overheidsoptreden in concrete voorstellen uitwerken. De memorie van toelichting (blz. 6) wekt de indruk deze stelling in afgezwakte vorm over te nemen. Dit mag blijken uit de opmerking, dat het adviesorgaan bij het opstellen van alternatieven minder gebonden is deze af te wegen tegen alle andere, evenzeer te respecteren belangen welke de overheid behartigt. Bedoelt de Regering met deze bewoordingen inderdaad enige afstand te nemen van de opmerkingen uit het advies van de Emancipatiekommissie? Leidt de opvatting van de Emancipatiekommissie op dit punt niet tot een adviesorgaan, dat zal gaan fungeren als door de overheid in stand gehouden actiegroep? Is dit in overeenstemming met de functie van een «vast college van advies en bijstand» ex artikel 87 Grondwet? Is het niet juist, indien de beoogde raad in zijn adviezen geen rekening zal houden met andere belangen, dat er in plaats van een adviesorgaan ex artikel 87 Grondwet een (particulier) adviesorgaan tot stand komt?

Kan de Regering ook aangeven aan welke mogelijkheden zij denkt als zij de mogelijkheid oppert dat de doeleinden van het emancipatiebeleid te zijner tijd verder gaan reiken (blz. 6 memorie van toelichting)?

Aard en taak van het adviesorgaan

Voor een van de aanvang af goed en optimaal functioneren van de raad zal niet alleen de door de EK verrichte arbeid van grote waarde zijn, maar minstens zo belangrijk – zoals ook in de aanbiedingsbrief bij het rapport wordt gesteld – dat de raad van begin af aan beschikken kan over adequate huisvesting voor bureau, documentatie en vergaderingen, zo merkten de leden van de C.D.A.-fractie op. Heeft de Regering op dit punt al vaststaande ideeën? Zo ja, dan zouden deze leden die graag vernemen. Nauw in verband hiermee staat de omvang van het «apparaat» en het budget waarover de raad kan beschikken. Deze leden konden tot hun spijt geen woord over dit laatste vinden, noch in het ontwerp, noch in de memorie van toelichting. Kan de Regering een bedrag voor enige achtereenvolgende jaren reserveren, zodat dit niet jaarlijks opnieuw bevochten hoeft te worden en er van enige continuïteit sprake kan zijn?

Deze leden meenden dat de ER, meer dan zijn voorganger de EK, door de thans bij de overheid bestaande organisatie meer tot een dialoog zal kunnen komen met de overheid. De in het rapport genoemde voortrekkersfunctie die de ER wordt toegedacht, waarbij hij zijn eigen visie ten aanzien van het emancipatiebeleid ontwikkelt, sprak deze leden zeer aan. Dat de inhoud van het begrip emancipatie tijdens deze ontwikkeling weleens wijziging zou kunnen ondergaan en dat de ER hier de vinger aan de pols houdt leek deze leden een logisch gevolg van zijn taakvervulling.

De leden van de V.V.D.-fractie waren het eens met de stelling van de Regering, dat de leden van de Emancipatieraad onafhankelijk dienen te zijn, maar dat zij wel dienen voort te komen uit de verschillende maatschappelijke en geestelijke stromingen. Het beperkte aantal leden van de Emancipatieraad zal wat betreft de representativiteit wel wat problemen opleveren, zo meenden zij.

De voornoemde leden vonden, dat voor de in te stellen commissies die adviezen over gerichte onderwerpen zullen uitbrengen, ook de representativiteit in acht zou moeten worden genomen. De Emancipatieraad kan adviezen geven in een beginstadium ter stimulering van een nog te ontwikkelen beleid, maar ook in een latere fase van beleidsvoorbereiding.

Voor onderdelen van het regeringsbeleid, die niet specifiek gericht zijn op de bevordering van de emancipatie, maar wel raakvlakken hebben met de emancipatie, geldt niet de verplichting tot het vragen van advies. Deze passage in de memorie van toelichting leverde deze leden grote problemen op. Zij konden niet anders dan constateren, dat met deze passage een «maas in het net» van de Wet komt. Zij waren er niet van overtuigd dat niet de onderscheiden Minister van dit gat gebruik zou maken, waardoor het emancipatiebeleid, dat toch een facetbeleid is, onvoldoende in het gehele regeringsbeleid tot uitdrukking zal komen.

Dezelfde leden achtten de verplichting tot het vragen van advies in alle gevallen gewenst, met daarbij de vrijheid voor de Emancipatieraad om een adviesaanvraag wel of niet te honoreren.

Ten slotte wilden de leden van de V.V.D.-fractie nog de aandacht vestigen op het feit, dat in het onderhavige wetsontwerp een financiële paragraaf ten enen male ontbreekt. Toch zal de Emancipatieraad de beschikking moeten hebben over een eigen budget, vooral wanneer hij zich nadere informatie moet verschaffen bij overheidsdiensten, openbare en particuliere instellingen.

Krijgt de Emancipatieraad een eigen budget en op welke wijze zal dat worden samengesteld? Zal er een uitkering plaatsvinden op basis van een jaarlijks in te dienen begroting? Kan deze vraag ook worden beantwoord waar het gaat om de huisvesting van de raad met het hem toegewezen bureau?

De leden van de fractie van D'66 meenden, dat voor de relatie tussen de raad en de overheid van belang is, dat de raad een breed adviseringssterrein krijgt en dat de Ministers niet van de verplichting om advies te vragen worden ontslagen, wanneer voornemens niet specifiek gericht zijn op de bevordering van emancipatie van vrouwen. Voor een goed functioneren van de raad is het goed dat hij tijdig op de hoogte is van de beleidsvoornemens van de Regering en dat nieuwe, sluitende procedures gevonden worden. Voorts achtten de leden van de fractie van D'66 het wenselijk het wetsontwerp zodanig te wijzigen dat de Regering binnen een bepaalde termijn moet reageren op uitgebrachte adviezen en gehouden is deze reactie openbaar te maken.

Het lijkt erop, zo vervolgden de genoemde leden, dat de ER nog minder dan de EK met de basis zal behoeven te werken. De leden van de fractie van D'66 waren van mening dat de contacten tussen de EK en de verschillende groeperingen/bewegingen niet altijd optimaal zijn geweest. Een nieuwe constructie, waar een begeleidend platform zou worden ingesteld, wezen deze leden af. Voorbeelden uit het buitenland tonen aan dat dit slechts polariserend werkt. Op een of andere wijze dient echter wel aan de ER de boodschap mee te worden gegeven dat contact met de verschillende organen met ombudsfuncties ten behoeve van de emancipatie, de vrouwenbureaus en verschillende bewegingen/groeperingen van het hoogste belang is. Ook moet de informatie van de ER goed, regelmatig en begrijpelijk zijn. Een goede voorlichtingsafdeling is dan ook onvermijdelijk, zo merkten deze leden hier op.

Het lid van de G.P.V.-fractie las op blz. 7 van de memorie van toelichting dat de Emancipatieraad een college van emancipatiedeskundigen zal moeten zijn. Hoewel de Emancipatiecommissie dit woord een nadere invulling heeft gegeven blijven er nog wel vragen over bestaan. Kan een dergelijke deskundigheid ook samengaan met het afwijzen van de door de Regering gegeven formulering van de hoofdlijnen van de emancipatiegedachte? Indien op deze vraag ontkennend wordt geantwoord, hoe verhoudt zich dit dan tot de aanduiding «rekening houden met de geestelijke en maatschappelijke stromingen» in artikel 4? Betekent het dat slechts die geestelijke en maatschappelijke stromingen aan bod zullen kunnen komen, die op het terrein van het denken over emancipatie zich op één lijn bevinden met de gedachten van de Regering ter zake?

Artikelen

Artikel 1

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen of de Regering een nadere omschrijving kan geven van de in dit artikel geformuleerde begripsomschrijving inzake emancipatiebeleid. Wat moet worden verstaan onder «daarbij mede betrokken de gevolgen daarvan voor de positie van mannen en voor de samenleving als geheel».

Deelt de Regering de mening van de leden van de fractie van de P.v.d.A. dat er een opmerkelijk verschil bestaat tussen deze formulering en die in artikel 3, lid 1, «specifiek gericht op de bevordering van de emancipatie van vrouwen»? Welke betekenis moet overigens gehecht worden aan de toevoeging «specifiek»? Kan deze toevoeging niet een beperking inhouden?

De ruime definitie die de Regering in artikel 1, sub b, geeft voor een emancipatiebeleid kreeg steun van de DS'70-fractie. De emancipatie van de vrouw kan niet los worden gezien van de «gevolgen voor mannen en voor de samenleving als geheel». Daarom is het te verdedigen dat het juister is de Emancipatieraad ook te belasten met «mannenemancipatie». Dat zou een breder maatschappelijk beeld geven van veranderingen en wensen en zou deze beter op elkaar af kunnen stemmen. Zo zouden wijzigingen van rolpatronen beter binnen het beleid van de Emancipatieraad vallen wanneer de taakstelling werd uitgebreid: emancipatie betreft immers ieder mens, los van sekse en burgerlijke staat. Kan de Regering hieraan een beschouwing wijden?

Artikel 2

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich af of het niet juister zou zijn aan dit artikel betreffende de taak van het adviesorgaan toe te voegen: «alsmede over effecten van het algemeen overheidsbeleid op de positie van vrouwen»? Het leek hun een aardige gedachte hieraan de term «vrouweffectrapportage» te verbinden. Wil de Regering haar oordeel geven?

Artikel 3

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen de Regering waarom zij geen gevolg heeft gegeven aan het advies van de Emancipatiecommissie, waarin deze stelt dat alle ministers bij de voorbereiding van wetsontwerpen en nota's verplicht zullen zijn over emancipatievraagstukken of -aspecten de adviezen van de Emancipatieraad in te winnen.

Ook wilden zij graag een nadere toelichting op de passage in dit artikel over de uitzondering op de verplichting tot adviesaanvraag. Kan de Regering behalve de reden «spoedeisend» nog andere redenen aangeven die zouden kunnen leiden tot opheffing van de verplichting?

Naar de mening van deze leden zou de Emancipatieraad een bezwaarschrift moeten kunnen indienen wanneer de betreffende Minister hem in kennis heeft gesteld van het maken van een uitzondering op de verplichting tot het vragen van advies.

Gezien tegen het licht van eerder door hen gemaakte opmerkingen waren de leden van de C.D.A.-fractie weinig gelukkig met de in artikel 3 van het ontwerp opgenomen omschrijving van de verplichting tot adviesaanvraag door de betreffende Minister. De tekst riep bij hen vele vragen op waarop zij graag een antwoord kregen. De «belangrijke voornemens», in dit artikel genoemd, werden slechts summier uitgewerkt (memorie van toelichting 8 beleidsnota's en discussienota's). Wat moet worden verstaan onder «concrete maatregelen welke een Minister voornemens is te treffen of te bevorderen»?

In welke gevallen is er sprake van een concrete maatregel en in welke fase spreekt men van een voornemen. Kan de Regering in haar antwoord een uitgewerkte richtlijn hierover geven?

Waarom ook, zo vroegen deze leden zich af, komen alleen voornemens «specifiek gericht op de bevordering van de emancipatie van de vrouw» voor een adviesaanvraag in aanmerking? Worden de in de algemene beschouwing van de memorie van toelichting uitvoerig besproken wenselijkheid en taak van het onafhankelijk adviesorgaan door deze beperkende omschrijving niet grotelijks te kort gedaan? Waarom wordt de verplichting tot adviesaanvraag niet algemeen gesteld? Overwogen zou kunnen worden om – als alternatief – een verplichting van de Regering op te nemen om bij alle beleidsvoornemens van enige omvang de consequenties voor de emancipatie van vrouwen te vermelden. Hierover kan advies aan de ER gevraagd worden en het dwingt bij de beleidsvoorbereiding tot het natrekken van de consequenties op dit terrein.

Terugkerend naar de huidige tekst vroegen deze leden zich af wie bepaalt of een maatregel inderdaad specifiek gericht is op de emancipatie van de vrouw. Denkt de Regering hier aan de coördinerend Staatssecretaris, de directie van CRM of de interdepartementale commissie?

Geeft een enge uitleg van artikel 3 niet een mogelijkheid tot ruime ontzetting? Wat denkt de Regering bij voorbeeld over een adviesaanvraag bij de nota-Noteboom, de EDO-rapporten over deeltijdarbeid, de Culturele Ministerhedennota, alle niet specifiek gericht op de emancipatie van de vrouw, maar wel met ver strekkende gevolgen voor haar?

Aansluitend wilden deze leden weten wat zij moeten verstaan onder de in het tweede lid van artikel 3 genoemde omstandigheden op grond waarvan van een adviesaanvraag wordt afgezien. Kan de raad in zo'n geval op grond

van artikel 8, derde lid eigener beweging een advies uitbrengen en hoe wordt zo'n advies in dat geval ontvangen? Is het mogelijk dat voor deze omstandigheden dezelfde criteria worden aangehouden als voor het ingevolge de Wet Openbaarheid van Bestuur niet verlenen van informatie door de overheid? In dat geval zouden deze leden met de tekst instemmen.

Al bij de algemene toelichting hadden de leden van de V.V.D.-fractie enige opmerkingen over de verplichting tot het vragen van advies, alleen wanneer het voornemens betreft die specifiek gericht waren op de bevordering van de emancipatie van vrouwen. Deze leden vonden de omschrijving te beperkt. De Emancipatieraad is dan te afhankelijk van de welwillendheid van de eerst verantwoordelijke minister, aldus deze leden.

De zinsnede «specifiek gericht op», vonden de leden van de D'66-fractie een onnodige beperking van het terrein waarover advies wordt aangevraagd. Ook beleidsvoornemens die niet specifiek zijn op de bevordering van de emancipatie van vrouwen kunnen van het hoogste belang zijn voor deze emancipatie, zo stelden zij.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg of nader kan worden toegelicht wat de bedoeling is van artikel 3, vijfde lid. Moet de raad indirect gaan fungeren als druk- c.q. stuurmiddel voor een provinciaal of gemeentelijk emancipatiebeleid?

Het lid van de DS.'70-fractie achtte de verplichting in artikel 3 lid 1 eveneens te beperkt. Het is misschien waar dat ook in andere gevallen wel vaak advies zal worden gevraagd, maar deze constatering (memorie van toelichting, blz. 8) vond hij niet voldoende. Een verdergaande verplichting tot het vragen van advies betekent uiteraard niet dat de Emancipatieraad niet evengoed ongevraagd adviezen zal kunnen uitbrengen, zo meende dezelfde spreker. Zou het geen aanbeveling verdienen de Emancipatieraad niet alleen te bemannen, resp. te bevrouwen met onafhankelijke deskundigen, doch ook met representanten van maatschappelijke organisaties? Zou hierdoor niet worden bevorderd dat de adviezen van de raad hechter wortelen in datgene wat leeft binnen de samenleving?

In verband met het vijfde lid rees bij het genoemde lid de vraag of er niet een regeling kan komen voor de contacten met en vooral het adviseren aan lagere overheden. Overigens zou zo'n regeling gevolgen moeten hebben voor de deskundigheid van de leden van de raad en wellicht voor de medewerkers van het bureau, zo stelde dit lid.

Artikel 4

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich af welke de overwegingen van de Regering zijn voor de keuze van benoeming tot lid van de Raad van deskundigen met betrekking tot de problematiek van de emancipatie van vrouwen, in plaats van vertegenwoordigers van op het gebied van vrouwenemancipatie werkzaam zijnde organisaties.

Aan welke honorering resp. inschaling wordt door de Regering gedacht voor de te benoemen leden van de raad? En hoe wordt hun rechtspositie geregeld? Dit in verband met de te stellen eisen met betrekking tot de mate waarin de leden van de raad voor werkzaamheden beschikbaar moeten kunnen zijn. Deelt de Regering de mening dat aan de voorzitter en de vice-voorzitter gevraagd moet worden meer tijd dan de andere leden van de raad beschikbaar te stellen?

In dit artikel wordt niets geregeld ten aanzien van de sollicitatieprocedure voor de leden van de raad. Welke criteria worden mede aangelegd, behalve «het gevoel van de Raad van Ministers»? Door wie worden de selectiecriteria bepaald en wat nog belangrijker is in de ogen van deze leden, hoe worden die selectiecriteria gehanteerd?

Wat betekent de mededeling dat zoveel mogelijk rekening zal worden gehouden met de geestelijke en maatschappelijke stromingen, zoals die in Nederland aanwezig zijn in het licht van de gevraagde deskundigheid?

Welke is de reden dat de Regering het advies van de Emancipatiecommissie niet heeft gevolgd wat betreft het inwinnen van advies van een benoemingscollege?

Ook wordt niet gesproken over eisen voor de kwaliteit van de raad als geheel; deelt de Regering de mening van de leden van de fractie van de P.v.d.A. dat niet alleen deskundigheid hierin een rol dient te spelen?

Ten aanzien van de samenstelling van de raad stemden de leden van de C.D.A.-fractie in met de eisen van deskundigheid, te stellen aan de te benoemen leden, en een vertegenwoordiging van de verschillende geestelijke en maatschappelijke stromingen in Nederland.

De vorming van een Emancipatieplatform naast de ER, hetgeen wel eens bepleit wordt ten einde tot een zo groot mogelijke overbrugging tussen het «veld» en het «beleid» te komen, sprak deze leden niet aan. Zij meenden dat dit tot taakverwarring en fricties leiden kan. Immers niet duidelijk zal zijn welke het adviserend, dan wel het schaduwcollege zal zijn. Het Emancipatieplatform zal geen adviezen kunnen geven en bij de door de ER te geven adviezen zal weer de vraag steken of het Emancipatieplatform is gehoord.

Wel misten deze leden een uiteenzetting omtrent de rechtspositie van de voorzitter en de wijze van aanstelling van de ER-leden in het ontwerp. Als men met dezelfde deskundigheid die de EK kenmerkte, wil doorgaan en daarbij gebruik zal willen maken van de in artikel 4, derde lid genoemde op hun ervaring en deskundigheid geselecteerde personen, dan zal men, om werkelijk goede mensen aan te trekken, hun een duidelijke regeling moeten kunnen aanbieden. Graag zagen deze leden nog een aanvulling in die zin van de Regering.

Over de wijze van aanstelling van de leden van de ER merkten de leden van de C.D.A.-fractie het volgende op. Aangezien het van vitaal belang is dat de raad van begin af aan zo goed en zo snel mogelijk functioneert vroegen deze leden of reeds thans door de EK een openbare sollicitatieprocedure in werking gesteld kan worden. Een commissie van drie, waarin ten minste twee leden uit de EK zitting hebben, zou de ingekomen reacties reeds kunnen selecteren. Op deze wijze zou de ER direct, of hoogstens kort na het aftreden van de EK het werk kunnen voortzetten. Wat is de opvatting van de Regering hierover?

De leden, behorende tot de fractie van de V.V.D., maakten uit de toelichtende tekst op artikel 4 lid 1 op, dat de leden van de Emancipatieraad één à twee dagen per week beschikbaar zullen moeten zijn. Deze leden vroegen zich af waarom de Regering het advies van de EK niet heeft gevolgd om het voorzitterschap een min of meer «volledige» functie te laten zijn. De argumenten van de EK kwamen deze leden als zinvol voor. Met betrekking tot het derde lid van dit artikel merkten deze leden op, dat daarin een betrekkelijk ruime omschrijving wordt gegeven van personen die in aanmerking kunnen komen voor het lidmaatschap van de raad. Zijn er nog onverenigbare functies, zo vroegen deze leden.

Het viel ook de leden van de V.V.D.-fractie op, dat omtrent de sollicitatieprocedure en de rechtspositie van de emancipatieraad in het onderhavige wetsontwerp op geen enkele wijze aandacht is besteed. Zij achtten dat een tekortkoming, die zeker aanvulling behoeft.

Het lid, behorende tot de fractie van DS'70 vroeg of niet in ieder geval ten minste bij de samenstelling van de raad in aanvulling op het criterium deskundigheid en spreiding van vakkennis annex beroepsachtergrond ook rekening dient te worden gehouden met een zeker evenwicht in de spreiding naar denominatie, levensbeschouwing, politieke herkomst e.d. omwille van een breed-maatschappelijk draagvlak. Dit is uiteraard ook realiseerbaar zonder dat van formele last of ruggespraak sprake is, zo voegde dit lid toe. Welke verschillen kunnen optreden in de rechtspositie van leden die wel en leden die geen functie elders hebben? Hoe denkt de Regering eventuele verschillen te voorkomen?

Artikel 5

De leden van de fractie van de V.V.D. vroegen of de omschrijving in het tweede lid inhoudt, dat degene, die een tussentijdse benoeming verkrijgt nog voor een nieuwe periode en een herbenoeming in aanmerking kan komen.

Artikel 7

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen de Regering of de door de raad in te stellen commissies ten behoeve van de vervulling van zijn taak bedoeld zijn als permanente of als ad hoc-commissies. Welke selectiecriteria gelden voor de «anderen dan leden van de raad»?

Zij vroegen de Regering of het gestelde in lid 2 van dit artikel betekent dat ambtenaren niet zullen behoren tot de leden van de raad. Deze worden namelijk niet genoemd in artikel 4. Waarom is ook hier afgeweken van het advies van de Emancipatiecommissie?

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af, nu de ER geen leden/ambtenaren zal hebben, hoe een continue stroom van informatie van de kant van de Regering naar de raad gerealiseerd kan worden. Met het deelnemen van ambtenaren aan de commissie stemden genoemde leden in maar zij twijfelden of dit voldoende zal zijn. Kan de Regering gestalte geven aan de idee recht op informatie te realiseren? Deze leden overwogen daartoe de volgende mogelijkheden: de benoeming van één vaste aanspreekbare ambtenaar per departement, eventueel gekoppeld aan de Intracommissie van zo'n departement, dan wel het houden van regelmatig overleg tussen de Staatssecretaris voor Emancipatiezaken en de Emancipatieraad. Deze leden vernamen graag de opvatting van de Regering hierover.

Voorts vernamen de leden van de C.D.A.-fractie graag wat het gevolg is indien de betrokken Minister weigert zijn toestemming te geven aan één van zijn ambtenaren om deel te nemen in een commissie. Kan de raad hiervan op grond van de Wet AROB in beroep gaan?

De leden van de V.V.D. onderschreven de mogelijkheid tot het instellen van commissies. Toch bleven er voor wat betreft de opzet van deze commissies nog wel wat vraagpunten over. In de eerste plaats: is de grootte van de commissies aan een maximum gebonden? Zal er een financiële regeling opgezet worden in de vorm van bij voorbeeld vakantiegelden voor niet-ambtenaren-leden; worden reiskosten vergoed? Kan deze uitgavenpost onderdeel uitmaken van de begroting van de Emancipatieraad?

Artikel 8

Ten aanzien van dit artikel waren de leden van de C.D.A.-fractie van mening dat een vruchtbare samenwerking met de in dat artikel genoemde andere instantie slechts kan plaatshebben indien er vaste lijnen vanuit de ER naar deze instanties lopen. Bij voorkeur zou per instelling een ambtenaar kunnen worden belast met de bewaking van de in die instantie voorkomende zaken van emancipatoire aard. Kan de Regering meedelen op welke wijze deze informatie gerealiseerd kan worden?

De in het derde lid van artikel 8 opgenomen algemene verplichting van de raad de Minister tijdig in kennis te stellen van een uit te brengen advies zagen deze leden graag uitgebreid met een algemene verplichting voor de Minister de raad tijdig in kennis te stellen van een te vragen advies.

Zoals hierboven bij artikel 3 was uiteengezet is de daar opgenomen verplichting naar het oordeel van deze leden te nauw omschreven en zal slechts een algemene, tijdig aan te vragen adviesplicht de ER optimaal kunnen laten functioneren.

Uit de omschrijving van de leden 1 en 2 van dit artikel maakten de leden van de V.V.D.-fractie op, dat het niet in de bedoeling ligt, dat de Emancipatie-

raad zelf een onderzoeklichaam opzet; «Daartoe zal de raad zich moeten wenden tot andere overheidsorganen». Kan de raad eveneens gebruik maken van wetenschappelijke instituten, niet zijnde overheidsorganen? Wanneer aan de adviezen van de raad berekeningen ten grondslag liggen, is het dan mogelijk dat bij voorbeeld het Centraal Plan Bureau de daartoe benodigde berekeningen uitvoert? Met name ten aanzien van lid 2 vroegen deze leden zich af welke garanties er zijn, dat de raad de juiste informatie in de door haar gestelde tijd van deze overheidsdiensten, openbare en particuliere instellingen krijgt. Daarbij vroegen deze leden voorts of het bij overleg op ambtelijk niveau niet nuttig zou zijn, een vaste ingang op elk departement te hebben. Zij dachten bij voorbeeld aan die ambtenaren, die ook in de Interdepartementale Commissie Emancipatie zitting hebben. Deze leden zullen de Emancipatieraad op doeltreffende wijze de nodige informatie kunnen verschaffen. Zodoende wordt voorkomen, dat voor elk contact van de Emancipatieraad met de verschillende ambtenaren, toestemming van de betreffende minister gevraagd moet worden. Een dergelijke procedure zou minder vertragend kunnen werken, zo merkten de leden van de V.V.D.-fractie op.

De leden, behorende tot de fractie van D'66, meenden dat de taak van de raad omvangrijk en zwaar zal zijn. De overheid stelt zich al te gereserveerd op bij de ondersteuning van de raad zo oordeelden zij voorts. In artikel 8, lid 2, en in artikel 9, lid 5, zou de overheid zich garant kunnen stellen voor het verstrekken van alle relevante informatie aan haar bureau. Voor het aantal vacatures van het bureau zou een minimum kunnen worden vastgesteld.

Artikel 9

De leden van de fractie van de P.v.d.A vroegen de Regering om meer informatie ten aanzien van de positie van de medewerkers van het bureau van de Emancipatieraad. Zal dit worden geregeld zoals nu bij de Emancipatiecommissie? Hoeveel medewerkers zullen aan het bureau van de Emancipatieraad worden toegevoegd?

De leden, behorende tot de fractie van de V.V.D vroegen of de Regering meer kan meedelen over het aantal formatieplaatsen van het in het eerste lid genoemde bureau en over de tijd die nodig is voor het bezetten van deze plaatsen. Voorts signaleerden deze leden, dat de secretaris van de raad verantwoording schuldig is aan de Minister en aan de ER. Zij wezen deze constructie af. Volgens hen zou de secretaris alleen verantwoording dienen af te leggen aan de ER. Ook de formulering «de raad gehoord» zouden zij deze leden gewijzigd willen zien in «in overeenstemming met de raad».

Ook ten aanzien van de formulering van het derde lid bestonden voor leden van de V.V.D.-fractie wel enkele bezwaren. Zij waren van mening, dat de raad zelf de mogelijkheid moet hebben om de medewerkers te selecteren en voor te dragen voor benoeming. Graag zouden zij vernemen hoe de Regering zich de benoemingsprocedure voorstelt op basis van dit wetsvoorstel.

Artikel 10

De leden van de fractie van de P.v.d.A vroegen zich af van welk principe wordt uitgegaan bij het gestelde in artikel 10, lid 1. «De raad stelt nadere regels voor zijn werkwijze, in ieder geval betreffende de openbaarheid van zijn vergaderingen». Wordt hier bedoeld dat de vergaderingen van de raad in principe openbaar zijn of juist niet?

Hebben deze leden het goed begrepen dat alle rapportage van de raad in het kader van de in werking getreden Wet Openbaarheid van Bestuur openbaar zal zijn?

De leden van de V.V.D.-fractie stelden zich op het standpunt dat de vergaderingen van de raad in principe openbaar zouden moeten zijn; in de nader te stellen regels zou aangegeven moeten worden, wanneer van deze openbaarheid kan worden afgeweken.

Artikel 16

De leden van de fractie van de V.V.D. hadden grote moeite met het bepaalde in artikel 16, op grond waarvan artikel 3 niet eerder in werking treedt dan nadat de ER feitelijk in staat is op verplichte adviesaanvragen te reageren, met andere woorden wanneer alle vacatures zijn vervuld en het bureau over een voldoende aantal medewerkers beschikt. Genoemde leden meenden, dat hierdoor duidelijk een «gat» in de advisering zou ontstaan. Immers op het moment dat het onderhavige wetsontwerp tot wet is verheven en in het Staatsblad is verschenen, zal de huidige EK geen adviezen meer kunnen uitbrengen. Wanneer op dat tijdstip de vacatures (wordt hier met «vacatures» het minimum aantal vacatures bedoeld?) niet zijn vervuld, wordt heel duidelijk niet voldaan aan een zeer belangrijk element van de wet. Deze leden konden daarom niet akkoord gaan met het vaststellen van een ander tijdstip, waarop artikel 3 in werking zal treden. Zij achtten het gewenst dat bij het in werking treden van de wet het minimum aantal vacatures is vervuld en ook het bureau de gewenste sterkte heeft.

Ook de leden van de fractie van D'66 meenden, dat het in werking treden van artikel 3 afhankelijk gesteld zou moeten worden van de vervulling van het minimum aantal vacatures, zoals bepaald in artikel 4, lid 1. De raad zal zo snel mogelijk met zijn taak moeten kunnen beginnen. De bezetting van het aantal minimum vacatures moet voldoende garanties kunnen geven voor vervulling van de taak voortvloeiend uit artikel 3, zo meenden deze leden ten slotte.

De voorzitter van de commissie,
Epema-Brugman

De griffier van de commissie,
Nieuwenhuizen